

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет

БЕРЕЗНИЦЬКИЙ Владислав Валерійович

Стан розвитку фізкультурно-оздоровчих послуг в Україні

Освітньо-професійна програма – 017 «Фізична культура та спорт»

Кваліфікаційна робота

Виконав: студент групи
ФСКМ-22
Березницький В.В.

Науковий керівник
к.фіз.вих, доцент, С. Т. Сапрун

Кваліфікаційна робота допущено
до захисту

_____ 20 __ р.

Завідувач кафедри

ВІННИЦЯ – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ ПОСЛУГ

1.1 Поняття та сутність фізкультурно-оздоровчих послуг

1.2 Класифікація фізкультурно-спортивних послуг

Нормативно-правове забезпечення розвитку фізкультурно-оздоровчої сфери

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ РОЗВИТКУ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Інституційне та організаційне забезпечення фізкультурно-оздоровчих послуг

Аналіз розвитку фізкультурно-оздоровчих послуг в Україні

Фінансування та економічні аспекти розвитку фізкультурно-оздоровчих послуг

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗВИТКУ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Розвиток державної політики у сфері фізкультурно-оздоровчих послуг

Інноваційні підходи та сучасні технології в наданні фізкультурно-оздоровчих послуг

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасних умовах фізкультурно-оздоровча діяльність набуває особливого значення як один із важливих чинників збереження та зміцнення здоров'я населення, формування здорового способу життя, профілактики хронічних захворювань та соціальної інтеграції різних верств населення. Особливо актуальним це стає в умовах тривалої війни в Україні, яка призвела до зростання рівня стресу, фізичних і психічних навантажень, а також збільшення потреби у реабілітації військових, вимушено переміщених осіб, людей, які пережили втрати.

Фізкультурно-оздоровчі послуги стають не лише інструментом підтримки фізичного стану, а й важливим компонентом соціальної політики, адаптації та згуртування громади. Разом з тим розвиток цієї сфери в Україні супроводжується низкою викликів: нестачею фінансування, нерівномірною доступністю в регіонах, недостатньою цифровізацією, слабким партнерством із бізнесом та обмеженою інклюзією. З огляду на вищезазначене, вивчення сучасного стану, динаміки розвитку та механізмів удосконалення фізкультурно-оздоровчих послуг в Україні є вкрай актуальним і своєчасним.

Проблемні аспекти сфери фізичної культури та спорту досліджувались у працях українських та зарубіжних вчених, таких, як: Т. І. Дорофєєва, Є. І. Жуковський, Т. В. Забаштанська, М. С. Калина, О.М. Колумбет, В.О. Коюда, Ю. О. Леонова, В. Г. Марчук, Ю. С. Наумко, Н. В. Павліха Л.М. Рибалко, Т. Г. Самойленко, І.М. Стахів, М.І. Стегней, І.О. Талан, А. Т. Ціпов'яз, С. М. Цимбалюк та інших.

Незважаючи на наявні наукові напрацювання, проблема розвитку фізкультурно-оздоровчих послуг в Україні залишається недостатньо вивченою і потребує подальшого комплексного дослідження.

Мета роботи полягає у дослідженні інституційних, економічних та соціальних аспектів розвитку фізкультурно-оздоровчих послуг в Україні, виявленні основних проблемних точок та напрацюванні обґрунтованих рекомендацій щодо подальшого вдосконалення цієї сфери.

Для досягнення мети дослідження було поставлено такі *завдання*:

- визначити поняття та сутність фізкультурно-оздоровчих послуг;
- дослідити класифікацію фізкультурно-спортивних послуг;
- проаналізувати нормативно-правову базу, що регулює сферу фізкультурно-оздоровчої діяльності в Україні;
- розглянути інституційне та організаційне забезпечення розвитку фізкультурно-оздоровчих послуг;
- здійснити аналіз сучасного стану розвитку фізкультурно-оздоровчих послуг в Україні;
- проаналізувати фінансування та економічні аспекти функціонування галузі;
- оцінити поточний стан державної політики у сфері фізичної культури та визначити перспективи її вдосконалення;
- виявити інноваційні підходи та сучасні технології в організації та наданні фізкультурно-оздоровчих послуг.

Об'єктом дослідження є сфера фізкультурно-оздоровчих послуг в Україні.

Предметом дослідження є особливості функціонування, проблеми та перспективи розвитку фізкультурно-оздоровчих послуг в умовах сучасної соціально-економічної ситуації в Україні.

Методи дослідження. У процесі дослідження було використано такі методи: аналіз і узагальнення наукової літератури (для вивчення теоретичних основ та визначення підходів до трактування сутності понять «послуги», «фізкультурно-оздоровчі послуги» тощо), статистичний аналіз (для оцінки динаміки розвитку фізкультурно-оздоровчої сфери в Україні за кількісними показниками), порівняльний аналіз (для зіставлення даних щодо стану розвитку послуг), графічний метод (для візуалізації статистичних даних і полегшення їх інтерпретації), системний підхід (для виявлення взаємозв'язків між чинниками розвитку галузі) тощо.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розвитку відомих та обґрунтуванні ряду нових науково-теоретичних положень, а також розробці

практичного інструментарію щодо удосконалення організаційно-економічних механізмів розвитку фізкультурно-оздоровчих послуг в Україні, підвищення їх доступності для різних верств населення та підвищення ефективності діяльності суб'єктів цієї сфери.

Найбільш суттєвими науковими результатами дослідження є те, що автором запропоновано:

- власне визначення поняття «фізкультурно-оздоровчі послуги»;
- зміцнити фінансові механізми на місцевому рівні, забезпечити підтримку людського капіталу у спорті, розширити роль фізичної активності у реабілітації постраждалих від війни, активно впроваджувати цифрові рішення, розвивати партнерство з бізнесом і забезпечити інклюзивність;
- впровадити інноваційні технології в систему фізкультурно-спортивних послуг, зокрема платформу *Procedos*.

П

р

а

к

т Отримані результати можуть слугувати інформаційною базою для прийняття управлінських рішень, планування програм популяризації здорового способу життя, а також для подальших наукових досліджень у галузі фізичної культури, спорту та охорони здоров'я.

е *Апробація результатів дослідження.* Результати дослідження були апробовані шляхом їх обговорення на наукових семінарах і студентських конференціях, присвячених проблемам розвитку фізкультурно-оздоровчих послуг в Україні.

а *Структура та обсяг кваліфікаційної роботи.* Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Роботу проілюстровано 19 таблицями та 8 рисунками. Повний обсяг роботи становить 59 сторінок, список використаних складається з 56 найменувань.

н

РОЗДІЛ 1

я

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ ПОСЛУГ

1.1 Поняття та сутність фізкультурно-оздоровчих послуг

У сучасних умовах зростання темпу життя, підвищення рівня стресу та зниження фізичної активності населення особливого значення набувають фізкультурно-оздоровчі послуги. Вони виступають важливим засобом зміцнення здоров'я, підвищення працездатності та формування культури здорового способу життя. Фізкультурно-оздоровчі послуги охоплюють різноманітні форми організації рухової активності, що поєднують у собі елементи фізичного виховання, оздоровлення й активного дозвілля.

Для глибшого розкриття сутності фізкультурно-оздоровчих послуг доцільно звернутися до загального розуміння терміну «послуга», адже саме через нього розкривається специфіка взаємодії між надавачем і споживачем послуг. Наприклад, К. Гронроос трактує послугу як процес, що складається з низки невідчутних дій, які за необхідності виникають між споживачем, фізичними ресурсами, системою підприємства – постачальником послуг [54, с.12]. Р. Норманн акцентує увагу на користі, яку підприємство сфери послуг надає клієнту [55, с.27]. З точки зору В.О. Коюди, послуга є результатом діяльності (певної праці, сукупності робіт) для задоволення потреб (користі, вигоди) споживачів через особливу споживчу вартість послуги у конкретному місці й у визначений час [16, с. 475].

Отже, послуга – це особливий вид діяльності, результатом якої є не матеріальний продукт, а користь або вигода, що надається споживачу в процесі взаємодії з надавачем.

У науковій літературі частіше використовується поняття «фізкультурно-оздоровча діяльність» ніж поняття «фізкультурно-оздоровчі послуги».

Вчений Є. І. Жуковський під фізкультурно-оздоровчою діяльністю розуміє самостійну рухову активність людини, що має на меті покращення здоров'я, підвищення працездатності, загартування і лікування, виховання фізичних та

вольових якостей [7, с. 41].

Фізкультурно-оздоровчу діяльність Л.М. Рибалко розглядає як одну з форм людської діяльності, що оптимізує рухову активність людини, сприяє формуванню її фізичного здоров'я, забезпечує профілактику захворювань, – спрямовану на формування відповідного світогляду та культури життя в аспекті фізичного виховання, посилення внутрішньої життєвої мотивації людини щодо ведення здорового способу життя [37, с. 488].

З. Джіхангіроглу та С.Девечі стверджують, що фізкультурно-оздоровча діяльність є способом реалізації роботи, що сфокусована на досягненні й підтримці фізичного стану особистості та зниженні ризику захворювань засобами фізичної культури й оздоровлення [53, с. 79].

Поняття «фізкультурно-оздоровча послуга» у науковій літературі трапляється доволі рідко. Так, О.М. Колумбет та І.О. Талан, визначають фізкультурно-оздоровчі послуги як форму фізкультурно-спортивної діяльності, що ґрунтується на використанні фізичних вправ задля збереження та зміцнення здоров'я, а також формування у населення навичок ведення здорового способу життя [47, с. 404].

У подібному ключі висловлюються В. Г. Марчук та О. В. Марчук, які розглядають фізкультурно-оздоровчі послуги як комплекс заходів і дій, що спрямовані на підтримання, збереження та покращення фізичного здоров'я населення [18, с. 61].

Узагальнюючи підходи науковців, можна дійти висновку, що фізкультурно-оздоровчі послуги є специфічним видом соціально значущої діяльності, що поєднує в собі ознаки як освітнього, так і оздоровчого процесу, де основною метою виступає не лише надання користі клієнту, а й формування стійких поведінкових моделей, орієнтованих на здоровий спосіб життя.

З урахуванням наведених підходів пропонуємо власне визначення досліджуваної дефініції. Так, фізкультурно-оздоровчі послуги – це система цілеспрямованих дій, заснованих на застосуванні фізичних вправ, рухової активності та методів оздоровлення, що надаються фахівцями з метою

збереження, зміцнення здоров'я та формування навичок ведення здорового способу життя в індивідуальній або груповій формі.

Фізкультурно-оздоровчі послуги надають спеціалізовані організації: фізкультурно-спортивні клуби, фітнес-центри, оздоровчі комплекси, центри здоров'я, які, як правило, створюються органами місцевого самоврядування або громадськими фізкультурно-спортивними організаціями.

З урахуванням особливостей фізкультурно-оздоровчих послуг, доцільно окреслити суб'єктів, що здійснюють їх виробництво та надання (рис. 1.1).

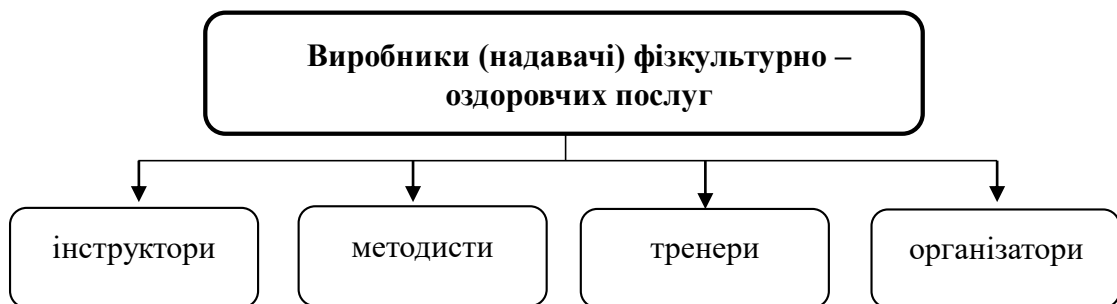

Рис. 1.1 Виробники (надавачі) фізкультурно-оздоровчих послуг [4, с. 61]

Надання фізкультурно-оздоровчих послуг реалізується через проведення занять оздоровчого спрямування або спрямованих на розвиток фізичних якостей та освоєння елементів окремих видів спорту. Заняття можуть проводитися як у груповому форматі, так і індивідуально, із врахуванням особистих потреб клієнтів шляхом застосування відповідних методик [4, с. 61].

Одиницею виміру та обліку фізкультурно-оздоровчої послуги вважається одне оздоровче заняття, тривалість якого встановлюється згідно з науково - обґрунтованими методичними рекомендаціями. Споживачами таких послуг виступають представники різних вікових категорій та професійних груп.

Для досягнення бажаного оздоровчого ефекту необхідним є систематичний характер споживання зазначених послуг, що, у свою чергу, передбачає значні часові витрати з боку споживача та вимагає від нього високого рівня мотивації, наполегливості й вольових зусиль [47, с. 403].

Розглянемо місце фізкультурно-оздоровчих послуг у загальній системі послуг, спрямованих на збереження та зміцнення здоров'я населення. С.М.

Цимбалюк акцентує увагу на спорідненості дефініцій «сфера фізичної культури і спорту» і «спортивно-оздоровча сфера» та вказує, що поняття сфери фізичної культури і спорту зазвичай застосовують у випадках, коли дослідження орієнтоване на культурно-виховні аспекти, що включає мотивацію та прагнення людини до покращення фізичного та емоційного стану, формування світогляду культури здоров'я. Поняття спортивно-оздоровчої сфери застосовується переважно в економічних дослідженнях, де акцент робиться на аналізі економічного ефекту від спортивного оздоровлення [51, с. 60].

Структуру розглянутих автором дефініцій та місце в них фізкультурно-оздоровчих послуг наведено на рис. 1.2.

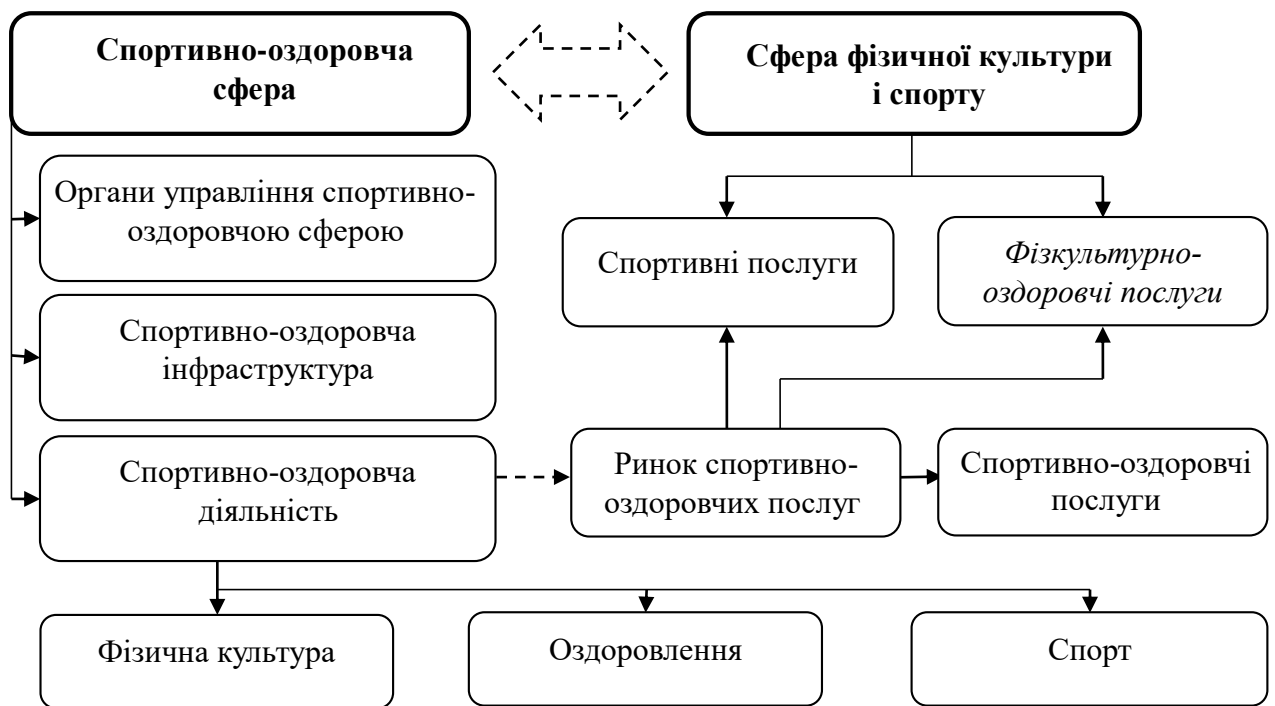

Рис. 1.2 Структура спортивно-оздоровчої сфери та сфери фізичної культури і спорту [49, с. 61]

Дані рис. 1.2 свідчать, що у структурі спортивно-оздоровчої сфери виділяють систему управління, спортивно-оздоровчу інфраструктуру та спортивно-оздоровчу діяльність суб'єктів господарювання на ринку спортивно-оздоровчих послуг. У свою чергу, основний потенціал розвитку сфери фізкультурно-спортивних послуг знаходиться в координації і об'єднанні

ресурсів, наявних на державному і місцевому рівнях управління.

Важливою складовою економічних відносин спортивно-оздоровчої сфери є ринок послуг. І.М. Стахів розглядає його як складну систему економічних відносин між виробниками та споживачами, що передбачають реалізацію продавцем послуги на найближчій для покупця території з урахуванням його потреб та їх зміни в процесі споживання [44, с. 13].

Отже, на рис. 1.2 С. М. Цимбалюк фізкультурно-оздоровчі послуги виділяє як основний складовий елемент сфери фізичної культури і спорту, яка тісно пов'язана із спортивно-оздоровчою сферою.

У монографії І. О. Цимбалюк, Н. В. Павліха та С. М. Цимбалюк переробили схему структури, запропоновану С. М. Цимбалюком та віднесли все під спортивно-оздоровчу сферу (рис. 1.3).

Рис. 1.3 Структура спортивно-оздоровчої сфери та сфери фізичної культури і спорту [49, с. 21]

Дані рис. 1.3 свідчать, що фізкультурно-оздоровчі послуги є важливим продуктом нематеріального виробництва у спортивно-оздоровчій сфері, мають

трансформаційний характер, оскільки сприяють не тільки покращенню фізичного стану людини, а й формуванню культури здоров'я, знаходяться в епіцентрі зв'язку між інфраструктурою, діяльністю, управлінням та ринковими відносинами, а також відіграють соціальну та економічну роль, формують пропозицію на ринку.

Таким чином, фізкультурно-оздоровчі послуги не є лише кінцевим продуктом діяльності, а відіграють роль активного елемента динамічної системи, що функціонує на основі взаємодії попиту населення, інфраструктурного забезпечення та управлінських механізмів.

1.2 Класифікація фізкультурно-спортивних послуг

Послуги сфери фізичної культури й спорту є складними багатоаспектними економічними й водночас соціально-педагогічними об'єктами ринкової діяльності, що характеризуються сукупністю властивостей і характеристик [16, с. 25].

Вченою І.М. Стахів запропоновано класифікацію послуг сфери фізичної культури й спорту у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Класифікація послуг сфери фізичної культури і спорту в Україні [Стахів, с. 9]

Ознака	Види послуг	Ступінь залежності від класифікаційної ознаки
Залежно від суб'єктів кінцевого призначення	Особисті	Сильна залежність
	Громадські	Сильна залежність
Залежно від категорії споживачів	Населення	Сильна залежність
	Організації	Середня залежність
Залежно від форми реалізації	Платні	Сильна залежність
	Безоплатні	Середня залежність
Залежно від суспільної форми організації праці	Виконані організацією	Сильна залежність
	Виконані індивідуальними підприємцями	Сильна залежність

Продовження табл. 1.1

--	--	--

Залежно від джерел отримання статистичних даних	Надані виробниками послуг	Сильна залежність
	Надані споживачами послуг	Слабка залежність
Залежно від джерела оцінки доцільності (корисності)	Доцільність (корисність) для споживача з його точки зору	Середня залежність
	Доцільність (корисність) для споживача з точки зору виробника послуг	Середня залежність

Таким чином, класифікація послуг сфери фізичної культури і спорту в Україні ґрунтується на низці ознак, кожна з яких дозволяє охопити специфіку їх надання, споживання та організації. Найбільшу залежність від класифікаційної ознаки виявлено у таких параметрах, як суб'єкти кінцевого призначення, категорія споживачів, форма реалізації, організаційна форма надавачів послуг і джерело статистичних даних, що свідчить про високу різноманітність фізкультурно-спортивних послуг, а також про необхідність урахування зазначених ознак для ефективного управління, обліку, прогнозування попиту та підвищення якості послуг у цій сфері.

Фізкультурно-спортивні послуги є складовою частиною сфери фізичної культури і спорту в Україні, вони охоплюють широкий спектр діяльності, спрямованої на розвиток фізичних якостей людини, збереження та зміцнення її здоров'я, формування мотивації до активного способу життя. Зважаючи на різноманітність форм, цілей і споживачів цих послуг, виникає потреба у їх систематизації за певними критеріями. Класифікація фізкультурно-спортивних послуг дає змогу краще зрозуміти структуру сфери, визначити особливості організації надання послуг, оцінити їх соціальну значущість та ефективність.

Вчені О.М. Колумбет та І.О. Талан зазначають, що критерії класифікації фізкультурно-спортивних послуг поділяються на два рівні. Перший рівень є основним і визначальним, його основу складає зміст потреби, яку задовольняє конкретна фізкультурно-спортивна послуга. Другий рівень включає додаткові критерії, які деталізують характеристики фізкультурно-спортивної послуги і конкретизують її у межах категорій, визначених за головним критерієм (рис. 1.4).

Рис. 1.4 Класифікація фізкультурно-спортивних послуг [15, с. 404]

Дані рис. 1.4 свідчать, що відповідно до головного критерію, фізкультурно-спортивні послуги поділяються на фізкультурно-виховні, фізкультурно-оздоровчі, спортивно-оздоровчі, спортивно-видовищні, спортивно-тренувальні та фізкультурно-реабілітаційні послуги. Такий поділ дозволяє системно

охарактеризувати види послуг залежно від їхньої функціональної спрямованості та ролі у задоволенні фізичних, психологічних чи соціальних потреб споживачів.

Науковці В. Г. Марчук та О. В. Марчук виділили 3 складові фізкультурно-оздоровчих послуг (рис. 1.5).

Рис. 1.5 Основні складові фізкультурно-оздоровчих послуг [18, с. 17]

Як видно з даних рис. 1.5, фізкультурно-оздоровчі послуги охоплюють фізичну активність, здавання спортивних споруд в оренду та консультаційні послуги. Фізична активність, як складова фізкультурно-спортивних послуг, являє собою систему індивідуальних або групових занять, таких як фізична культура, фітнес, оздоровча гімнастика, йога та інші види фізичних вправ, що сприяють покращенню фізичного стану та загального самопочуття людини.

Оренда фізкультурно-спортивних споруд та обладнання є важливим елементом, який забезпечує доступність фізичної активності для різних категорій населення, надає можливість здійснювати тренування та заняття у спеціально обладнаних місцях.

Консультаційні послуги у сфері фізичної культури і спорту включають розробку індивідуальних програм тренувань, рекомендації щодо способу життя, харчування, відновлення після фізичних навантажень і профілактики захворювань, що дозволяє покращити здоров'я та ефективність фізичних навантажень [18, с. 17].

Отже, фізкультурно-оздоровчі послуги розглядаються як складова загальної системи фізкультурно-спортивних послуг, орієнтована насамперед на підтримку і поліпшення здоров'я населення.

1.3 Нормативно-правове забезпечення розвитку фізкультурно-оздоровчої сфери

Фізкультурно-оздоровча сфера відіграє важливу роль у забезпеченні здоров'я населення, формуванні здорового способу життя та підвищенні якості життя громадян. Її ефективне функціонування неможливе без належного нормативно-правового забезпечення, яке визначає правові основи, механізми регулювання, а також напрями державної політики у цій галузі.

Основним нормативно-правовим актом, який регулює розвиток фізкультурно-оздоровчої сфери в Україні, є Закон України «Про фізичну культуру і спорт» від 24 грудня 1993 року № 3808-ХІІ, яким визначено правові, організаційні, соціальні та економічні засади діяльності у сфері фізичної культури і спорту, регульовано суспільні відносини, пов'язані із забезпеченням умов для її розвитку [35].

Самого визначення сфери фізичної культури і спорту Закон № 3808 не містить, однак він розкриває її зміст через систему понять, таких як фізична культура, фізкультурно-оздоровча діяльність, спортивна діяльність, суб'єкти діяльності тощо. Так, суб'єктами сфери фізичної культури і спорту є фізичні або юридичні особи, які здійснюють свою діяльність задля розвитку фізичної культури і спорту, а саме: фізичні особи, які займаються фізичною культурою і спортом, у тому числі спортсмени; фахівці сфери фізичної культури і спорту; заклади фізичної культури і спорту; відповідні органи влади [35].

Розкриваючи сутність сфери фізичної культури і спорту, законодавець оперує системою базових понять, серед яких вагоме місце посідає категорія послуги. Адже саме через реалізацію відповідних послуг забезпечується практична взаємодія між суб'єктами сфери та споживачами, формується доступність оздоровчих, спортивних практик для різних груп населення.

Важливим оновленням у контексті законодавчого регулювання стало внесення змін до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» у 2023 році. Так, згідно Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо

впорядкування державних соціальних стандартів та державних соціальних нормативів надання послуг у сфері фізичної культури і спорту» від 12.01.2023 № 2868-IX термін «фізкультурно-спортивні послуги» замінено на «послуги у сфері фізичної культури і спорту», що дозволяє більш універсально та широко трактувати обсяг таких послуг, з урахуванням сучасних соціальних потреб і функцій фізичної активності у суспільстві [27].

Отже, в результаті уточнення та оновлення понятійного апарату у сфері фізичної культури і спорту, у Законі України «Про фізичну культуру і спорт» від 24.12.1993 р. № 3808-ХІІ зазначено, що послуги у сфері фізичної культури і спорту являють собою організацію та проведення фізкультурно-оздоровчої діяльності, фізкультурно-спортивної реабілітації для осіб з інвалідністю, а також підготовку спортсменів до змагань з офіційно визнаних видів спорту [35].

Крім цього, у вищезгаданому законі розкрито сутність фізкультурно-оздоровчої діяльності та фізкультурно-спортивної реабілітації. Так, фізкультурно-оздоровча діяльність представляє собою заходи, що здійснюються суб'єктами сфери фізичної культури і спорту для розвитку фізичної культури. Сутність фізкультурно-спортивної реабілітації визначено як система заходів, що передбачає застосування фізичних вправ задля відновлення здоров'я особи, а також спрямована на відновлення й компенсацію функціональних можливостей організму за допомогою занять фізичною культурою і спортом для покращення її фізичного та психологічного стану [35].

У межах реалізації положень Закону України «Про фізичну культуру і спорт» діє Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 04.11.2020 № 1089.

Метою реалізації Стратегії є формування у населення культури здорового способу життя, створення умов для розвитку сучасної і доступної спортивно-оздоровчої інфраструктури, збільшення кількості населення, яке регулярно займається руховою активністю, забезпечення підготовки, участі національної збірної команди в іміджевих змаганнях, сприяння входженню України до числа кращих спортивних держав світу [33].

У рамках реалізації Стратегії передбачено три етапи, з яких два вже завершено.

Перший етап (2021-2022 рр.) був спрямований на формування стратегічного підходу: здійснено аналіз ситуації, визначено національні пріоритети та ризики, розроблено план дій, обґрунтовано систему показників ефективності, а також розпочато процес моніторингу й оцінювання впровадження стратегії.

Другий етап (2023-2024 рр.) полягав у продовженні реалізації запланованих заходів, активному впровадженні інновацій у сфері фізичної культури і спорту, а також проведенні проміжного аналізу досягнень і викликів з метою коригування подальших дій.

Наразі 2025 рік і Україна перебуває на третьому, завершальному етапі реалізації Стратегії розвитку сфери фізичної культури і спорту (2025-2028 рр.), який передбачає зосередження зусиль на підвищенні конкурентоспроможності української фізкультурно-спортивної сфери на міжнародному рівні. Також на цьому етапі планується проведення підсумкового оцінювання ефективності реалізації Стратегії з урахуванням досягнутих результатів [33].

Стратегія реалізовується за такими напрямками державної політики у сфері фізичної культури і спорту: фізично активна нація; спорт вищих досягнень; спортивна інфраструктура; цифрова трансформація сфери фізичної культури і спорту; кадрове забезпечення сфери фізичної культури і спорту [33].

Питання функціонування сфери фізичної культури і спорту в умовах децентралізації було врегульовано Постановою Верховної Ради України «Про забезпечення сталого розвитку сфери фізичної культури і спорту в Україні в умовах децентралізації влади» від 19.10.2016 № 1695-VIII. Документ було прийнято з метою врегулювання особливостей функціонування сфери фізичної культури і спорту в умовах реформи децентралізації, яка передбачає передачу повноважень і ресурсів на рівень місцевого самоврядування [28].

Постанова № 1695 визначає основні завдання органів державної влади та місцевого самоврядування щодо збереження та розвитку сфери фізичної

культури і спорту в умовах децентралізації, зокрема:

- визначає необхідність формування ефективної мережі фізкультурно-оздоровчих і спортивних закладів у територіальних громадах;
- визначає пріоритет збереження та модернізації інфраструктури сфери фізичної культури і спорту;
- визначає обов'язок держави забезпечити сталість фінансування відповідних програм та підтримку професійних кадрів;
- закріплює важливість координації дій між державними структурами, громадами та спортивними організаціями в нових управлінських умовах;
- визначає напрям дій для недопущення занепаду спортивної галузі у процесі передачі повноважень на місця [28].

Концепція Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2030 року спрямована на підвищення якості та розширення доступу до фізкультурно-спортивних послуг, активізацію рухової діяльності населення, а також на збереження і відновлення фізичного та психічного здоров'я громадян усіх вікових категорій за допомогою засобів фізичної культури і спорту. Одним із основних завдань є створення умов для розвитку здібностей обдарованої молоді в дитячо-юнацькому, резервному та професійному спорті, а також забезпечення комплексної підтримки підготовки національних збірних команд України [34].

Організацію діяльності центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері молоді, фізичної культури та спорту, регламентовано Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство молоді та спорту України» від 02.07.2014 № 220 [31].

Мінмолодьспорту забезпечує реалізацію державної політики у сфері фізичної культури і спорту, координує діяльність центральних і місцевих органів виконавчої влади, формує пріоритети у розвитку фізкультурно-оздоровчої діяльності, у тому числі в частині формування здорового способу життя та популяризації масового спорту.

Згідно Положення № 220 основними завданнями Мінмолодьспорту є;

забезпечення формування та реалізація державної політики у сферах молодіжної політики, фізичної культури і спорту, утвердження української національної та громадянської ідентичності, участь у формуванні та реалізація в межах повноважень державної політики у сфері волонтерської діяльності [31].

Контроль за рівнем фізичної підготовленості населення здійснюється відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України від 09.12.2015 № 1045. Документ встановлює механізм та критерії оцінювання, що дозволяє відстежувати динаміку фізичного стану громадян і сприяти розробці відповідних заходів для його покращення.

Нормативно-правове забезпечення фізкультурно-оздоровчої сфери в Україні охоплює як базові законодавчі акти, так і стратегічні документи та практичні інструменти реалізації політики, що разом створюють умови для її сталого розвитку.

Отже, у першому розділі роботи розкрито сутність фізкультурно-оздоровчих послуг. З'ясовано, що фізкультурно-оздоровчі послуги є невід'ємною частиною нематеріального виробництва та виступають важливим інструментом задоволення потреб населення у руховій активності, оздоровленні та підтримці здорового способу життя.

Проаналізовано підходи вітчизняних і зарубіжних учених до трактування терміну «послуга», «фізкультурно-оздоровча діяльність», «фізкультурно-оздоровчі послуги», що дозволило глибше зрозуміти природу взаємодії між постачальником і споживачем послуг.

Розглянуто місце послуг у структурі спортивно-оздоровчої сфери, зокрема їхній зв'язок з фізкультурно-оздоровчою діяльністю, інфраструктурою та управлінням. Визначено, що фізкультурно-оздоровчі послуги є не лише результатом діяльності, а й активним чинником розвитку ринку послуг.

Окрему увагу приділено класифікації фізкультурно-спортивних послуг, яка дає змогу систематизувати їх за різними критеріями та враховувати багатогранність впливу на споживача й суспільство загалом.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ СТАНУ РОЗВИТКУ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ ПОСЛУГ В
УКРАЇНІ

2.1 Інституційне та організаційне забезпечення фізкультурно-оздоровчих послуг

Фізкультурно-оздоровча діяльність є невід'ємною складовою збереження і зміцнення здоров'я населення, особливо в умовах тривалого стресу в умовах військових дій. Формування якісної системи фізкультурно-оздоровчих послуг в Україні потребує ефективного інституційного та організаційного забезпечення, що виступає основою функціонування всієї галузі, оскільки визначає механізми реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту, встановлює правові, адміністративні та фінансові засади надання відповідних послуг.

Формування фізкультурно-оздоровчого середовища значною мірою залежить від функціонування закладів освіти, установ і організацій, що забезпечують умови для рухової активності різних груп населення та є індикатором рівня інституційної спроможності (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Кількість закладів освіти, підприємств, установ, організацій, що здійснювали фізкультурно-оздоровчу діяльність в Україні у 2022-2024 рр., од. [19]

Показник	Роки			Відхилення 2022 р., (+,-)
	2022	2023	2024	
Заклади дошкільної освіти				
Заклади загальної середньої освіти				
Заклади професійної (проф.-техн.) освіти				
Заклади фахової передвищої освіти				
Заклади вищої освіти				
Заклади позашкільної освіти				
Організації, які здійснюють фізкультурно-оздоровчу діяльність за місцем проживання громадян				
Центри фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх»				

Центри з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт»				
Інші підприємства, установи, організації з них осередків фізкультурно-спортивних товариств				
Разом				

У 2022-2024 рр. загальна кількість установ, що здійснювали фізкультурно-оздоровчу діяльність, скоротилась на 2146 одиниць. На 358 закладів зменшилась кількість закладів загальної середньої освіти. Повністю припинили звітування організації за місцем проживання громадян. Водночас спостерігався приріст у закладах позашкільної освіти на 135 закладів та осередках фізкультурно-спортивних товариств на 522 заклади, що свідчить про часткову переорієнтацію оздоровчої діяльності на позашкільний і громадський сектори.

Центри фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» відіграють важливу роль у розвитку масової фізкультурно-оздоровчої роботи, особливо на місцевому рівні. Їх кількість і географічне розміщення відображають доступність занять фізичною культурою для населення різних територіальних громад (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Кількість центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх»
у 2022-2024 рр., од. [19]

Показник	Роки			Відхилення 2024 р. від 2022 р., (+,-)
Всеукраїнський центр				
регіональні				
районні				
міські				
районні у містах				
селищні				
сільські				
Разом				

Дані табл. 2.2 показують, що загальна кількість центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» зменшилась на 41 одиницю. Найбільше скорочення

відбулося серед міських і селищних центрів на 29 та 25 центрів відповідно. Водночас відокремлено 11 сільських центрів, що показує певне зміщення акценту на розвиток фізичної активності в сільській місцевості.

Зберігається стабільність на рівні всеукраїнського та регіонального управління.

Кількість осіб, охоплених фізкультурно-оздоровчою діяльністю наведено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Особи, які охоплені фізкультурно-оздоровчою діяльністю в Україні, осіб

Показник	Роки			Відхилення 2024 р. від
Особи у віці:				
– до 6 років				
– 6-18 років				
– 19-35 років				
– 36 років та старше				
Жінки				
Особи з інвалідністю				
Всього				

Упродовж 2022-2024 рр. загальна кількість осіб, охоплених фізкультурно-оздоровчою діяльністю, зросла на понад 2,6 млн. осіб, що демонструє поступове відновлення активності у сфері фізичного виховання. Найбільший приріст спостерігався серед дітей віком 6-18 років на 1,37 млн. осіб та молоді 19-35 років на 635 тис. осіб, що є результатом цільових програм для молоді та шкільної спортивної активності.

Позитивною є тенденція збільшення участі жінок та осіб з інвалідністю, що відображає зростання інклюзивності та гендерної рівності.

Спортивні споруди є важливою складовою інфраструктури фізкультурно-оздоровчої діяльності, оскільки створюють матеріальну базу для занять фізичною культурою, проведення спортивних заходів та забезпечення доступу населення до активного способу життя. Дані табл. 2.4 відображають динаміку

змін у кількості спортивних споруд в Україні за 2022-2024 рр. з урахуванням форми власності та підпорядкування.

Таблиця 2.4

Кількість спортивних споруд у 2022-2024 рр., од.

Показник	Роки			Відхилення 2024 р. від 2022 р., (+,-)
За формою власності				
державна				
комунальна				
приватна та корпоративна				
Кількість спортивних споруд, які перебувають у підпорядкуванні				
- закладів освіти				
- фізк.-спортивних товариств та відомчих фізкультурно-спортивних організацій всіх рівнів				
- ДЮСШ усіх типів, ШВСМ, ЦОП, закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання				
- підприємств, установ, організацій				
Кількість спортивних споруд, усього				

З даних табл. 2.4 видно, що загальна кількість спортивних споруд в Україні зменшилася на 8750 одиниць, що демонструє тенденцію до скорочення інфраструктури у сфері фізичної культури.

Найбільше зниження спостерігалось у комунальній формі власності та в підпорядкуванні закладів освіти, кількість споруд зменшилась відповідно на 5893 та 3972 одиниць, що є наслідком військових дій, руйнування об'єктів, зменшення фінансування та переорієнтації ресурсів на інші пріоритети. Зменшення спортивної інфраструктури негативно впливає на доступ населення до оздоровчих послуг, особливо у громадах.

Спортивні споруди поділяються на комплексні та окремі об'єкти і є основою для організації фізкультурно-оздоровчої роботи.

У табл. 2.5 та 2.6 наведено інформацію щодо кількості комплексних та окремих спортивних споруд у 2022-2024 рр.

Таблиця 2.5

Кількість комплексних спортивних споруд у 2022-2024 рр., од. [19]

Показник	Роки			Відхилення 2024 р. від 2022 р., (+,-)
Споруди, до складу яких входять стадіони з трибунами на 1500 - 3000 місць				
стадіони з трибунами від 3000 місць і більше				
легкоатлетичні ядра (арени)				
атлетичні манежі				
площинні спортивні споруди				
спортивні зали площею не менше 162 м ²				
плавальні басейни				
стрілецькі тири криті і напіввідкриті				
стрілецькі стенди (круглі, траншейні)				
біатлонні стрільбища				
стрільбища для стрільби з лука				
велотреки				
споруди зі штучним льодом				
лижні бази				
інші спортивні споруди				
Комплексні спортивні споруди, усього				

Як свідчать дані табл. 2.5, упродовж 2022-2024 рр. загальна кількість комплексних спортивних споруд зросла на 982 одиниці, що демонструє певну позитивну динаміку у розвитку спортивної інфраструктури. Зокрема, суттєво зросла кількість площинних спортивних споруд на 4480 одиниць та спортивних залів на 390 одиниць. Водночас спостерігається зменшення кількості стрілецьких тирів на 60 одиниць.

Таблиця 2.6

Кількість окремих спортивних споруд у 2022-2024 рр., од. [19]

Показник	Роки			Відхилення 2024 р. від 2022 р., (+,-)
Споруди, до складу яких входять стадіони з трибунами на 1500 - 3000 місць				
стадіони з трибунами від 3000 місць і більше				
легкоатлетичні ядра (арени)				
легкоатлетичні манежі				
площинні спортивні споруди				
спортивні зали площею не менше 162 м ²				

Продовження табл. 2.6

плавальні басейни				
стрілецькі тири криті і напіввідкриті				
стрілецькі стенди (круглі, траншейні)				
біатлонні стрільбища				
стрільбища для стрільби з лука				
велотреки				
кінноспортивні бази				
споруди зі штучним льодом				
веслувально-спортивні бази				
веслувальні канали				
трампліни лижні				
лижні бази				
інші спортивні споруди				
Окремі спортивні споруди, усього				

Дані табл. 2.6 свідчать, що загальна кількість окремих спортивних споруд скоротилася на 9732 од. Найбільше зменшення кількості споруд зафіксовано серед площинних спортивних споруд, спортивних залів, а також критих стрілецьких тирів. Зменшення відповідно відбулось на 6286, 1407 та 423 споруди. Водночас спостерігалось зростання кількості веслувально-спортивних баз.

Отже, аналіз забезпечення фізкультурно-оздоровчих послуг в Україні свідчить про поступове відновлення та зростання активності у цій сфері. Попри виклики, спричинені повномасштабною війною, спостерігається збільшення кількості осіб, охоплених фізкультурно-оздоровчою діяльністю. Наявність розгалуженої мережі установ створює передумови для розширення доступу до фізкультурно-оздоровчих послуг для різних вікових і соціальних груп населення.

.2 Аналіз розвитку фізкультурно-оздоровчих послуг в Україні

Фізкультурно-оздоровча діяльність є важливою складовою зміцнення здоров'я населення, особливо в умовах соціальних викликів та зниження рівня рухової активності.

Систематичні заняття фізичною культурою сприяють не лише покращенню фізичної форми, а й психоемоційній стабільності, соціальній інтеграції та

формуванню здорового способу життя. Крім того, розвиток фізкультурно-оздоровчої інфраструктури створює додаткові можливості для оздоровлення дітей, молоді та дорослих у громадах.

У табл. 2.7 проаналізовано основні показники фізкультурно-оздоровчої діяльності в Україні за 2022-2024 рр.

Таблиця 2.7

Ф

Показник	і з	Роки			Відхилення 2024 р. від 2022 р., (+,-)
Кількість закладів освіти, підприємств, установ, організацій, од.	К				
Кількість осіб, які навчаються (працюють) в закладах освіти, на підприємствах, в установах, організаціях, що звітували	У В Л				
Кількість осіб, які охоплені фізк.-озд. діяльністю, осіб	Б				

Т

Як свідчать дані табл. 2.7, у 2022-2024 рр. спостерігалось зменшення кількості установ, де проводиться фізкультурно-оздоровча робота на 2146 одиниць, що зумовлено руйнуванням інфраструктури через бойові дії та оптимізацію мережі закладів. Проте, відбулося суттєве зростання кількості осіб, охоплених оздоровчою діяльністю на 2,64 млн. осіб. Також збільшилась загальна кількість працівників і учнів у закладах, що пояснюється поступовим поверненням українців з-за кордону, адаптацією до умов, зростанням ролі спорту як засобу реабілітації, адаптації та психоемоційного відновлення.

Обсяг реалізованих послуг у сфері фізичної культури та спорту є важливим індикатором економічної активності галузі. Він демонструє рівень зацікавленості у фізкультурно-оздоровчих заходах, обсяги фінансових надходжень і масштаби споживання таких послуг серед населення.

У табл. 2.8 наведено поквартальні показники обсягу реалізованих фізкультурно-оздоровчих послуг в Україні за 2022-2024 рр., що дає змогу виявити тенденції зміни ринку послуг у розрізі окремих періодів та оцінити, як реагує галузь на загальну соціально-економічну ситуацію в країні.

і

я

Обсяг реалізованих фізкультурно-оздоровчих послуг по кварталам
за 2022-2024 рр. [3]

Показник	Обсяг реалізованих послуг, тис. грн.
I квартал 2022 р.	
II квартал 2022 р.	
III квартал 2022 р.	
IV квартал 2022 р.	
I квартал 2023 р.	3
II квартал 2023 р.	
III квартал 2023 р.	
IV квартал 2023 р.	
I квартал 2024 р.	
II квартал 2024 р.	
III квартал 2024 р.	
IV квартал 2024 р.	

Аналіз табл. 2.8 свідчить про чітку позитивну динаміку обсягу реалізованих фізкультурно-оздоровчих послуг упродовж 2022-2024 рр. Так, якщо у I кварталі 2022 року цей показник становив 321,6 млн. грн., то вже у IV кварталі 2024 року він досягнув 887,6 млн. грн., що більше ніж у 2,7 рази перевищує початкове значення. Найнижчий показник зафіксовано у II кварталі 2022 року – 127,2 млн. грн., що пов'язано з поглибленням кризових процесів, спричинених повномасштабною війною. Особливо високі показники зафіксовано у III кварталі 2024 року, а саме 942,5 млн. грн., що зумовлено як сезонним зростанням відвідуваності, так і зростанням загального інтересу до оздоровчих заходів.

У процесі оцінювання динаміки надання фізкультурно-оздоровчих послуг важливим є аналіз не лише загальних обсягів реалізації, а й частки послуг, наданих безпосередньо населенню, що дає змогу простежити, наскільки фізична культура інтегрується в повсякденне життя громадян, а також визначити попит на оздоровчі послуги в різні періоди року.

У табл. 2.9 представлено квартальні показники обсягів реалізованих фізкультурно-оздоровчих послуг населенню за 2022-2024 рр., що дозволяє оцінити їхню динаміку в умовах соціально-економічних змін, зокрема післявоєнного відновлення.

Таблиця 2.9

Обсяг реалізованих фізкультурно-оздоровчих послуг населенню по кварталам
за 2022-2024 рр. [3]

Показник	Обсяг реалізованих послуг населенню, тис. грн.	Частка реалізованих послуг населенню до заг. обсягу послуг
I квартал 2022 р.		
II квартал 2022 р.		
III квартал 2022 р.		
IV квартал 2022 р.		
I квартал 2023 р.		28,3
II квартал 2023 р.		
III квартал 2023 р.		
IV квартал 2023 р.		
I квартал 2024 р.		
II квартал 2024 р.		
III квартал 2024 р.		
IV квартал 2024 р.		

Проаналізовані у табл. 2.9 дані показують поступове зростання обсягів реалізованих фізкультурно-оздоровчих послуг населенню за 2022-2024 рр. Якщо у 2022 та 2023 рр. обсяги постійно змінювались упродовж року, то у 2024 році чітко виражене зростання. Частка послуг, наданих населенню, також коливалася протягом досліджуваного періоду, проте у 2024 році дещо відновила, що свідчить про зростання доступності та популярності оздоровчих заходів.

Обсяг реалізованих послуг дозволяє оцінити динаміку попиту на відповідні послуги, частка цих послуг, реалізованих безпосередньо населенню, показує соціальну доступність та популярність фізкультурно-спортивної активності.

У табл. 2.10 наведено динаміку цих показників за 2022-2024 рр.

Таблиця 2.10

Обсяг реалізованих фізкультурно-оздоровчих послуг за 2022-2024 рр. [3]

Показник	Обсяг реалізованих послуг, тис. грн.	У т.ч. обсяг реалізованих послуг населенню	
		усього, тис. грн.	у % до загального обсягу
2022	1092773,8	322792,4	29,5
2023	1813031	422758,7	23,3
2024	3183455,6	906924,3	28,5

Аналіз наведених даних свідчить про суттєве зростання обсягу

реалізованих послуг у сфері фізичної культури та спорту у 2022-2024 рр. Загальний обсяг послуг збільшився майже втричі з 1,1 млрд. грн. у 2022 році до 2,2 млрд. грн. у 2024 році, що є наслідком відновлення попиту після кризових явищ та загальної тенденції до активізації здорового способу життя.

Обсяг послуг, реалізованих населенню, також зростав з 322,8 млн. грн. у 2022 році до 906,9 млн. грн. у 2024 році. Водночас частка таких послуг у загальному обсязі не демонструє стабільної динаміки, оскільки у 2023 році вона знизилась до 23,3%, а в 2024 році дещо відновилась до 28,5%, однак не досягла 29,5%, тобто рівня 2022 року.

Загалом, отримані результати підтверджують тенденцію розвитку ринку фізкультурно-оздоровчих послуг, хоча нерівномірність змін частки послуг для населення вказує на потребу в забезпеченні більшої доступності таких послуг для широкої громадськості.

З метою наочного представлення обсягів реалізованих фізкультурно-оздоровчих послуг відповідні дані подано у вигляді діаграми (рис. 2.1).

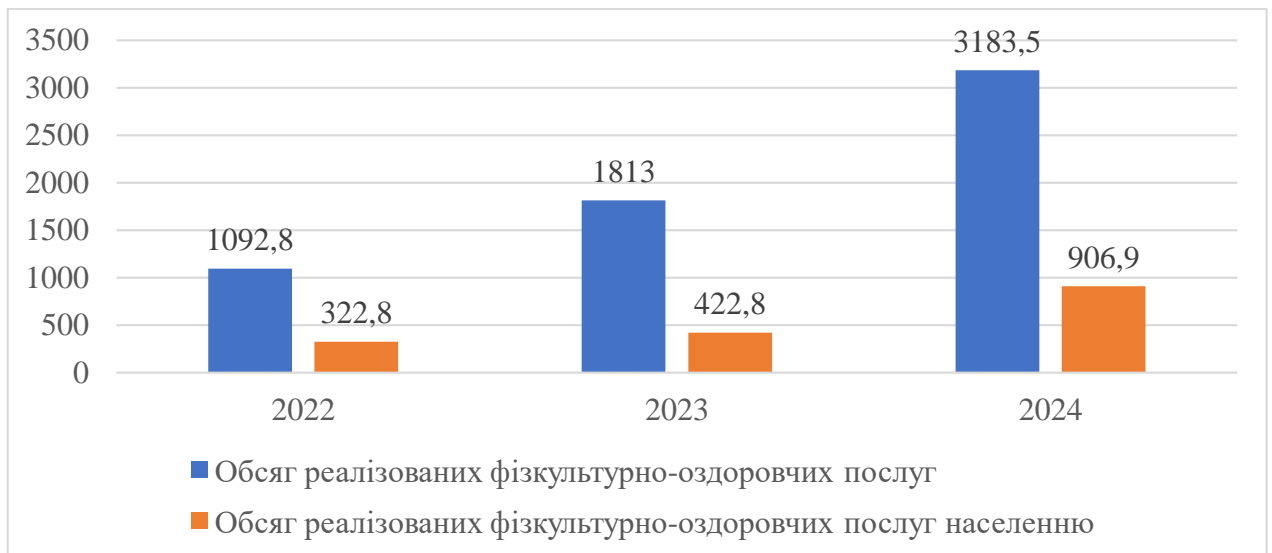

Рис. 2.1 Обсяг реалізованих фізкультурно-оздоровчих послуг за 2022-2024 рр., млн. грн. [19]

Аналіз динаміки обсягів реалізованих фізкультурно-оздоровчих послуг за 2022-2024 рр. демонструє чітку тенденцію до зростання. Загальний обсяг реалізованих послуг зріс майже втричі з 1092,8 млн. грн. у 2022 році до 3183,5

млн. грн. у 2024 році. Окрему увагу заслуговує обсяг реалізованих послуг, наданих безпосередньо населенню. Якщо у 2022 році він становив 322,8 млн. грн., що дорівнює приблизно 29,5% загального обсягу, то вже у 2024 році цей показник збільшився до 906,9 млн. грн., тобто чітко видно зростання зацікавленості населення у підтримці здорового способу життя та активному дозвіллі, попри складні соціально-економічні умови.

Водночас частка послуг, орієнтованих на населення, протягом трьох років залишалася відносно стабільною у межах 28-30%, що демонструє структурну сталість ринку, де значна частина послуг реалізується через організації, установи, клуби або інші юридичні форми.

Загалом, результати аналізу вказують на поступове відновлення та розширення ринку фізкультурно-оздоровчих послуг в Україні. Активізація попиту, зокрема з боку населення, відкриває перспективи для подальшого розвитку галузі, впровадження сучасних технологій та розширення доступу до якісних послуг для широких верств громадян.

2.3 Фінансування та економічні аспекти розвитку фізкультурно-оздоровчих послуг

Фінансове забезпечення є основним чинником у розвитку сфери фізичної культури та оздоровчих послуг, адже саме наявність стабільного та ефективного фінансування визначає можливість створення сучасної інфраструктури, впровадження інноваційних підходів та розширення доступу до занять для різних верств населення.

Основним джерелом видатків на розвиток фізкультурно-оздоровчих послуг в Україні є державний і місцеві бюджети.

Розглянемо та охарактеризуємо видатки зведеного бюджету України на духовний та фізичний розвиток, визначимо їх частку в загальній сумі видатків зведеного бюджету (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Видатки зведеного бюджету України на духовний та фізичний розвиток у
2022-2024 рр. [23]

Показник	Роки			Відхилення 2024 р. від 2022 р., (+,-)
	2022	2023	2024	
Видатки ЗБУ, млн. грн.	3043499,1	4440940,2	4944026,1	+1900527
Видатки на духовний та фізичний розвиток, млн. грн.	33636,0	38471,1	45533,3	+11897,3
Частка видатків на духовний та фізичний розвиток у загальній структурі видатків ЗБУ, %	1,11	0,87	0,92	-0,19

Аналіз бюджетних видатків показує зростання фінансування напряму духовного та фізичного розвитку у 2022-2024 рр. Абсолютний обсяг видатків зріс з 33,6 млрд. грн. у 2022 році до 45,5 млрд. грн. у 2024 році, що становить приріст на 11,9 млрд. грн., тобто можна говорити про підтримку з боку державних та місцевих органів влади. Однак, у структурі ЗБУ частка цих видатків є незначною та демонструє тенденцію до зниження: з 1,11% у 2022 році вона впала до 0,87% у 2023 р. та лише частково відновилась до 0,92% у 2024 р.

У табл. 2.12 наведено інформацію щодо видатків державного бюджету на духовний та фізичний розвиток у 2022-2024 рр.

Таблиця 2.12

Видатки державного бюджету України на духовний та фізичний розвиток
у 2022-2024 рр. [24]

Показник	Роки			Відхилення 2024 р. від 2022 р., (+,-)
	2022	2023	2024	
Видатки ДБУ, млн. грн.	2705423,3	4014418,1	4486682,7	+1781259,4
Видатки на духовний та фізичний розвиток, млн. грн.	11051,3	11817,7	16202,7	+5151,4
Частка видатків на духовний та фізичний розвиток у загальній структурі видатків ДБУ, %	0,41	0,29	0,36	-0,05

Видатки ДБУ на сферу духовного та фізичного розвитку у 2022-2024 рр. зросли на 5,2 млрд. грн., тобто на 46,6%, що демонструє поступове розширення

фінансування з боку центральної влади на підтримку культурної, спортивної та оздоровчої діяльності. Разом з тим, частка цих видатків у загальній структурі ДБУ залишилась низькою та демонструє нестійку динаміку від 0,41% у 2022 році вона знизилась до 0,29% у 2023 році й незначно відновилась до 0,36% у 2024 році, що показує зниження пріоритетності галузі у державній бюджетній політиці в умовах зростання загального обсягу видатків.

У табл. 2.13 розглянуто видатки місцевих бюджетів на духовний та фізичний розвиток та визначено їх частку у структурі цих бюджетів.

Таблиця 2.13

Видатки місцевих бюджетів України на духовний та фізичний розвиток
у 2022-2024 рр. [23]

Показник	Роки			Відхилення 2024 р. від 2022 р., (+,-)
	2022	2023	2024	
Видатки місцевих бюджетів України, млн. грн.	338075,8	426522,1	457343,4	+119267,6
Видатки на духовний та фізичний розвиток, млн. грн.	22584,7	26653,4	29330,6	+6745,9
Частка видатків на духовний та фізичний розвиток у загальній структурі видатків МБУ, %	0,07	0,06	0,06	-0,01

Упродовж 2022-2024 рр. видатки місцевих бюджетів України на сферу духовного та фізичного розвитку зросли з 22,6 млрд. грн. до 29,3 млрд. грн., що становило приріст у розмірі 6,7 млрд. грн. або 29,9%. Однак, незважаючи на абсолютне зростання, частка цих видатків у загальній структурі місцевих бюджетів залишилась надзвичайно низькою: 0,07% у 2022 році та 0,06% у 2023-2024 рр., тобто демонструє недостатню пріоритетність духовного та фізичного розвитку в бюджетній політиці органів місцевого самоврядування.

Джерелами фінансування сфери фізичної культури і спорту виступають не лише державний та місцеві бюджети, а також позабюджетні надходження.

У табл. 2.14 представлено динаміку використання коштів у сфері фізичної культури і спорту у 2022-2024 рр.

Фінансування сфери фізичної культури і спорту у 2022-2024 рр., тис. грн.

2

Показник	Роки			Відхилення 2022 р., (+,-)
	1	2	3	
Використано коштів:				
Державного бюджету	2			
- Місцевих бюджетів				
обласних				
міських (м. Київ та Севастополь)				
районних				
сільських, селищ., міськ. тер. громад				
- Позабюджетних надходжень				
З них громадських об'єднань фізкультурно-спортивної спрямованості				
Використано коштів, усього				

Дані табл. 2.14 свідчать, що за досліджуваний період спостерігалась стійка позитивна динаміка фінансування фізкультурно-оздоровчої сфери. Загальний обсяг фінансування у 2024 році становив 17,28 млрд. грн, що на 5,33 млрд. грн. більше даних 2022 р., що показує підвищення уваги держави та громад до розвитку фізичної культури в умовах воєнного стану та необхідності підтримки населення через оздоровчі ініціативи.

Фінансування з ДБУ у 2024 р. збільшилося на 2,09 млрд. грн порівняно з 2022 р. і сягнуло 6,4 млрд. грн., що пов'язано, зокрема, з підготовкою до міжнародних змагань, розвитком спорту вищих досягнень, підтримкою інклюзивного спорту, а також програмами реабілітації. Місцеві бюджети залишились основним джерелом фінансування. У 2024 р. на ці потреби було виділено 10,48 млрд. грн., що на 3,1 млрд. грн. більше, ніж у 2022 році. Найбільше коштів витрачалось сільськими, селищними і міськими територіальними громадами, понад 6,6 млрд. грн.

Спостерігалось також зростання позабюджетних надходжень. У 2024 році їх обсяг становив майже 400 млн. грн., що на 137 млн. грн. більше, ніж у 2022 році. Водночас частка фінансування від громадських організацій зменшилася у

2024 р. порівняно з 2022 р. на 24 млн. грн, що пов'язано зі складною економічною ситуацією та обмеженими можливостями самофінансування таких структур.

У табл. 2.15 розглянуто окремо поточні та капітальні видатки.

Таблиця 2.15

Поточні та капітальні видатки на фізичну культуру і спорт у 2022-2024 рр., тис. грн. [21, 22]

Показник	Роки			Відхилення 2024 р. від 2022 р., (+,-)
	2022	2023	2024	
Поточні видатки:				
Державного бюджету				
- Місцевих бюджетів				
обласних				
міських (м. Київ та Севастополь)				
районних				
сільських, селищ., міськ.тер. громад				
Позабюджетних надходжень				
З них громадських об'єднань фізк-спорт. спрямованості				
Поточні видатки, усього				
Капітальні видатки:				
Державного бюджету				
- Місцевих бюджетів				
обласних				
міських (м. Київ та Севастополь)				
районних				
сільських, селищ., міськ.тер. громад				
Позабюджетних надходжень				
З них громадських об'єднань фізк.-спорт. спрямованості				
Капітальні видатки, усього				

Дані табл. 2.15 свідчать, що зростання поточних і капітальних видатків на фізичну культуру і спорт у 2022-2024 рр. демонструє підвищену увагу держави та органів місцевого самоврядування до розвитку фізкультурно-оздоровчої сфери. Особливо помітним є посилення ролі громад, які все активніше фінансують інфраструктуру та заходи на місцях. Однак, зменшення участі громадських спортивних організацій у фінансуванні демонструє потребу в додатковій підтримці цього сектору.

У табл. 2.16 представлено динаміку фінансування сфери фізичної культури

і спорту в Україні у 2022-2024 рр. за основними статтями видатків.

Таблиця 2.16

Фінансування сфери фізичної культури і спорту у 2022-2024 рр., тис. грн.

Показник	Роки			Відхилення 2024 р. від 2022 р., (+,-)
Поточні видатки				
з них оплата праці, у т.ч. з нарахуванням на оплату праці (за винятком прац. закладів освіти, обслуг. персоналу)				
оплата комунальних послуг та енергоносіїв				
соц. забезпечення (стипендії, грош. винагороди)				
спортивні заходи, фізкультурно-оздоровча та навч.-трен. робота				
придбання спортивного обладнання та інвентарю				
видатки на ін. заходи та послуги				
Капітальні видатки				
з них капітальний ремонт та реконструкція спорт. споруд				
придбання спорт. обладнання та інвентарю довгострокового користування				
будівництво нових спортивних споруд				
Разом видатків усіх видів				

З даних табл. 2.16 видно, що фінансування сфери фізичної культури і спорту в Україні демонструє позитивну динаміку. Загальний обсяг видатків у 2024 році склав 17,3 млрд. грн., що на 5,3 млрд. грн. більше ніж у 2022 році.

Поточні видатки збільшилися з 11,5 млрд. грн. у 2022 році до 16,3 млрд. грн. у 2024 році, що показує зростання витрат на щоденне функціонування спортивної інфраструктури.

Найбільше зростання оплати праці з 6,56 млрд. грн. до 9,49 млрд. грн., що свідчить про розширення штату працівників сфери та індексацію зарплат. Відбулося скорочення соціального забезпечення (стипендії, премії спортсменам і тренерам) майже в 2,2 рази. Капітальні видатки за три роки також демонструють

позитивну динаміку та зростання з 461 млн. грн. у 2022 році до 997 млн. грн. у 2024 р. Загалом, у 2024 році спостерігалось суттєве зростання бюджетного фінансування сфери фізичної культури і спорту. Пріоритетним напрямом залишаються поточні видатки, зокрема на оплату праці та спортивно-оздоровчу діяльність. Поступове збільшення капітальних інвестицій свідчить про зростання уваги до розвитку інфраструктури.

У 2024 році для належного представлення України на міжнародній спортивній арені та підвищення іміджу країни було спрямовано 6,5 млрд грн, основними напрямками яких є:

- підготовка та участь спортсменів у літніх Олімпійських, Паралімпійських, зимових Дефлімпійських, зимових Юнацьких Олімпійських іграх, олімпійських фестивалях – 1357,0 млн. грн.;

- забезпечення національних збірних команд, їх підготовка та участь у державних та міжнародних заходах, їх відзнака – 4361,5 млн. грн.;

- реконструкція, будівельно-ремонтні роботи баз олімпійської, паралімпійської та дефлімпійської підготовки – 93,3 млн. грн.;

- розвиток олімпійського, паралімпійського, фізкультурно-спортивного, учнівського та студентського спортивного рухів – 443,7 млн. грн.;

- реалізація соціального проєкту «Активні парки – локації здорової України» – 236,9 млн. грн., за рахунок яких залучено до відповідних заходів понад 1 млн. осіб.

У 2024 р. кошти, отримані до спеціального фонду державного бюджету спрямовуються на: матеріально-технічне забезпечення та цифровізацію сфери фізичної культури і спорту за бюджетними програмами «Розвиток спорту серед осіб з інвалідністю та їх фізкультурно-спортивна реабілітація» (код 3401110) та «Розвиток фізичної культури, спорту вищих досягнень та резервного спорту» (код 3401220).

У цілому, позитивна динаміка фінансування свідчить про збереження функціонування фізкультурно-спортивної сфери.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗВИТКУ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

3.1 Розвиток державної політики у сфері фізкультурно-оздоровчих послуг

Одним із основних факторів, що визначають ефективність реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту, є стан та динаміка її фінансового забезпечення. Проведений у другому розділі аналіз фінансування галузі у 2022-2024 рр. свідчить про загальне зростання поточних і капітальних видатків, зокрема за рахунок місцевих бюджетів, що підтверджує підвищення пріоритетності фізкультурно-оздоровчої діяльності на регіональному рівні.

Аналіз бюджетних показників виявив системну проблему – недостатній рівень фінансування сфери фізичної культури і спорту з місцевих бюджетів. Частка видатків на духовний та фізичний розвиток у загальній структурі місцевих бюджетів у 2022-2024 рр. становила лише 0,6%, що є вкрай низьким показником, враховуючи роль територіальних громад у наданні фізкультурно-оздоровчих послуг. Саме на місцевому рівні забезпечується функціонування спортивних секцій, гуртків, клубів, муніципальних спортивних шкіл та інфраструктурних об'єктів, які безпосередньо впливають на рівень рухової активності населення.

Недостатній обсяг фінансування призводить до деградації матеріально-технічної бази, браку кваліфікованих фахівців, а також обмеженого доступу різних вікових і соціальних груп до послуг. У цьому контексті державна політика має бути спрямована на підвищення мотивації місцевої влади щодо інвестування у галузь, зокрема шляхом встановлення мінімальних орієнтирів щодо частки таких видатків, надання субвенцій на розвиток фізичної культури на місцях, а також підвищення ролі громад у формуванні спортивного середовища через партнерства з організаціями та приватним сектором.

Доцільно запровадити нормативний мінімум, наприклад, на рівні 1% від

загального обсягу місцевих бюджетів, для фінансування фізичної культури і спорту, що дозволить забезпечити базовий рівень підтримки послуг у громадах. Також слід розробити механізм надання державних субвенцій громадам, які впроваджують інноваційні програми з оздоровлення населення (наприклад, «Активні парки», безкоштовні фітнес-програми тощо).

Передбачити мотиваційні програми для громад, які інвестують у спортивну інфраструктуру, наприклад, «Активна громада» – державна нагорода і співфінансування за створення секцій, майданчиків, клубів.

Разом із тим, було виявлено ще одну тривожну тенденцію щодо скорочення фінансування за статтею «соціальне забезпечення» (виплата стипендій, грошових винагород спортсменам і тренерам), яке за три роки зменшилося на 921 млн. грн. Така ситуація становить реальну загрозу для мотивації кадрів у спортивній сфері, оскільки фінансові стимули відіграють важливу роль у забезпеченні високих досягнень та утриманні професіоналів в системі.

З огляду на це, державна політика має бути переорієнтована на збалансовану підтримку не лише інфраструктурного розвитку, а й безпосередньо людського капіталу галузі. Доцільним є запровадження довгострокових програм підтримки спортсменів та тренерів, перегляд підходів до формування видаткових статей бюджету, а також посилення міжвідомчої координації між Мінмолодьспорту, Міністерством фінансів та органами місцевого самоврядування щодо цільового розподілу коштів.

Отже, рекомендується впровадити цільову програму підтримки спортсменів і тренерів в умовах економічної нестабільності, яка передбачатиме гарантований обсяг виплат на основі досягнень, рейтингів і участі в міжнародних змаганнях. Також доцільно відновити індексацію грошових винагород, щоб уникнути втрати їхньої реальної вартості.

Запровадити цільову державну програму стимулювання молодих спортсменів та тренерів через збільшення іменних стипендій, грантів і бонусів за досягнення на міжнародному рівні, зокрема через співфінансування з бізнесом та міжнародними фондами.

Створити реєстр потреб і проблем спортсменів в умовах війни та надати адресну допомогу з резервів Мінмолодьспорту або за підтримки міжнародних партнерів.

У період 2022-2024 рр. спостерігалось зменшення кількості фізкультурно-спортивних споруд на 8750 одиниць, а також скорочення кількості центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», що створює бар'єри для широкого доступу населення до регулярної рухової активності, особливо в сільській місцевості, де й без того інфраструктура є обмеженою.

Тому необхідно запровадити державну програму реконструкції та модернізації базової спортивної інфраструктури з урахуванням потреб різних груп населення (дітей, людей з інвалідністю, осіб старшого віку). Окрему увагу варто приділити створенню мобільних фізкультурно-оздоровчих майданчиків у громадах, де відсутні стаціонарні споруди.

Необхідно розширити підтримку громадських ініціатив, волонтерських проєктів та цифрових сервісів (онлайн-програми тренувань, мобільні додатки для занять спортом), які стали основним каналом охоплення населення фізичною активністю. Доцільно ввести мікрогранти для локальних місцевих громадських організацій, які працюють у сфері фізкультурно-оздоровчих послуг.

На сьогодні відсутня єдина державна цифрова платформа для моніторингу фізкультурно-оздоровчої активності населення, а також для доступу до безкоштовних тренувальних програм, онлайн-консультацій тренерів, інформації про наявну спортивну інфраструктуру.

Тому необхідно розробити та впровадити єдину національну цифрову платформу «Активна Україна», яка включатиме інтерактивну мапу спортивної інфраструктури, можливість реєстрації в секції, доступ до відеотренувань, поради від фахівців, а також гейміфіковані виклики для мотивації (наприклад, «10000 кроків на день» або «Фітнес-перемога»).

Більшість спортивних споруд та секцій не адаптовані для людей з інвалідністю або інших маломобільних груп населення.

Тому необхідно передбачити у Державній стратегії розвитку фізичної

культури обов'язкову інклюзивну адаптацію нових об'єктів інфраструктури та створення інклюзивних секцій з підготовленими інструкторами, з урахуванням різних потреб (наприклад, для дітей з розладами аутистичного спектра, людей з порушеннями опорно-рухового апарату тощо).

У багатьох навчальних закладах фізичне виховання є формальним, а на робочих місцях не створюється умов для рухової активності протягом дня.

Саме тому необхідно ініціювати державну програму «Активна перерва» для шкіл і установ, яка передбачає короткі активні вправи під час уроків і робочого дня. 5-10-хвилинні зарядки, рухливі ігри, розминки у форматі флешмобів.

У межах корпоративної відповідальності можна стимулювати роботодавців впроваджувати програми здоров'я на робочому місці (тренування, ранкові зарядки, абонементи у спортзал). Надати пільгові умови для підприємств, які впроваджують корпоративні фітнес-програми для працівників.

Однією з актуальних проблем, що стримують розвиток сфери фізкультурно-оздоровчих послуг в Україні, є низький рівень залучення приватного сектору до її фінансування. На сьогодні участь бізнесу у підтримці спортивної інфраструктури, секцій, оздоровчих ініціатив носить, як правило, епізодичний характер. Відсутність чітких механізмів державно-приватного партнерства, податкових стимулів чи прозорих форматів взаємодії призводить до того, що потенціал бізнесу залишається нереалізованим.

У цьому контексті доцільно розробити модель державно-приватного співфінансування фізкультурно-оздоровчих ініціатив, що передбачає податкові пільги для бізнесу, що інвестує в спортивні секції, дитячі майданчики, тренажерні зали або підтримує проведення масових заходів. Іншим важливим інструментом може стати офіційне визнання таких вкладень як прояву корпоративної соціальної відповідальності, із включенням до звітності або державного реєстру соціально активного бізнесу, що сприятиме формуванню партнерства між державою та приватним сектором на користь громади.

Ще однією важливою проблемою є недостатня інтеграція фізичної

активності та спорту в програми післявоєнної реабілітації населення. Військовослужбовці, ВПО, цивільні громадяни, які пережили психологічні травми, потребують комплексної підтримки, що включає як медичні, так і соціальні інструменти відновлення.

У зв'язку з цим доцільно створити мережу спортивних реабілітаційних центрів на базі громад. Їхня діяльність має бути спрямована на підтримку ветеранів, членів родин загиблих, переселенців та інших постраждалих категорій населення. Такі центри включають програми адаптивного фітнесу, групових занять, активностей на відкритому повітрі, з обов'язковим залученням кваліфікованих фахівців. Включення фізичної активності до системи психофізичної реабілітації підвищить ефективність соціального відновлення постраждалих громад.

На рис. 3.1 виділено основні пропозиції для розвитку фізкультурно-оздоровчих послуг в Україні

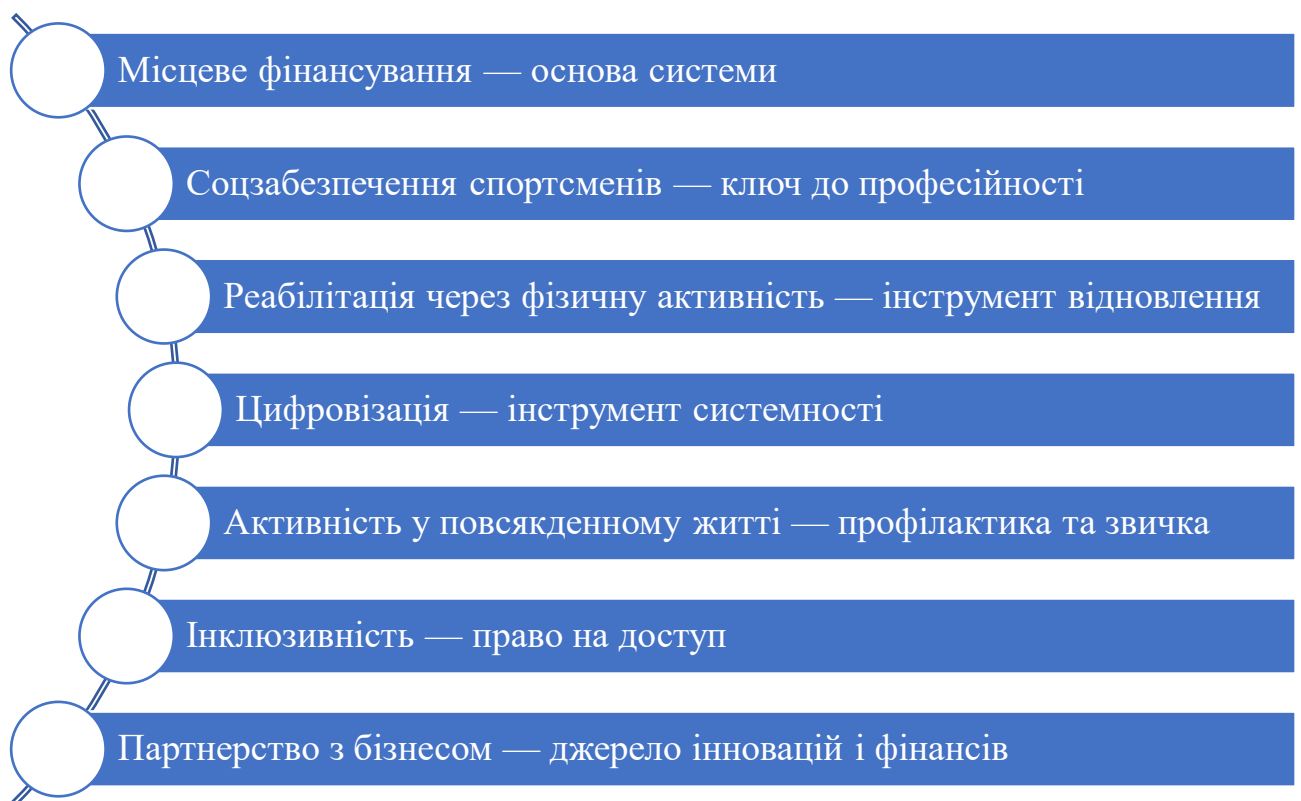

Рис. 3.1 Основні пропозиції для розвитку фізкультурно-оздоровчих послуг в Україні

Таким чином, розвиток державної політики у сфері фізкультурно-оздоровчих послуг має базуватись на комплексному, міжсекторальному підході. Необхідно зміцнити фінансові механізми на місцевому рівні, забезпечити підтримку людського капіталу у спорті, розширити роль фізичної активності у реабілітації постраждалих від війни, активно впроваджувати цифрові рішення, розвивати партнерство з бізнесом і забезпечити інклюзивність. Лише за умови послідовної реалізації цих напрямів можливо створити ефективну систему фізичного виховання та оздоровлення, яка відповідатиме викликам сьогодення і забезпечуватиме довготривалий позитивний вплив на здоров'я та соціальну згуртованість населення.

3.2 Інноваційні підходи та сучасні технології в наданні фізкультурно-оздоровчих послуг

У сучасних умовах розвитку сфери фізичної культури та оздоровлення важливого значення набуває впровадження інноваційних підходів та технологічних рішень, що відповідають запитам населення, зростаючим темпам урбанізації та тенденціям до цифровізації. Традиційні методи фізкультурно-оздоровчої діяльності доповнюються сучасним обладнанням, цифровими платформами, функціональними тренажерами нового покоління, що дозволяє значно підвищити ефективність занять, розширити цільову аудиторію та індивідуалізувати підхід до клієнта.

Розглянемо основні інноваційні технології в системі фізкультурно-спортивних послуг.

– це інноваційна система тренувань із використанням власної ваги тіла та підвісних петель.

TRX-тренування забезпечують функціональне навантаження на всі основні групи м'язів, активізують глибоку мускулатуру, покращують баланс, стабільність, гнучкість, а також координацію рухів.

Заняття з TRX є універсальними, вони легко адаптуються до рівня фізичної

підготовки, віку та стану здоров'я учасників, що робить TRX-методику актуальною як у професійному спорті, так і в оздоровчих програмах для широкого загалу.

Сучасна практика надання фізкультурно-оздоровчих послуг дедалі частіше включає TRX як ефективний інструмент для проведення групових та індивідуальних занять, зокрема для осіб із сидячим способом життя або в період відновлення після травм.

Важливою перевагою цієї технології є мобільність обладнання, кріплення та петлі легко монтуються у будь-якому приміщенні, що дозволяє організувати тренування навіть поза межами спеціалізованих залів.

Враховуючи тенденцію до інновацій у сфері послуг, інтеграція TRX у фізкультурно-оздоровчі програми в Україні сприяє підвищенню ефективності занять, мотивації учасників та розширенню спектру послуг оздоровчого спрямування.

Координаційна доріжка чи координаційні драбини – важливий елемент для тренування у будь-якому виді спорту.

Координаційна доріжка (сходінка) є багатофункціональним тренувальним засобом, що сприяє розвитку фізичних якостей, зокрема спритності, швидкості, сили та витривалості. Її систематичне використання дозволяє підвищити координаційні здібності, покращити маневреність і оптимізувати швидкісні характеристики спортсмена.

Координаційна доріжка (сходінка) є універсальним тренажером, що широко застосовується у фізичній підготовці як аматорів, так і професійних спортсменів.

Систематичні тренування з використанням координаційної доріжки сприяють формуванню правильної рухової техніки, активізації нервово-м'язової взаємодії та підвищенню реакції на зміну просторових умов. Завдяки своїй простоті, компактності та ефективності, тренажер активно використовується в оздоровчих програмах, підготовці дітей та молоді, а також у відновлювальному тренінгу після травм.

Координаційна доріжка використовується:

- для розвитку координації рухів і синхронізації рухових навичок;
- розвитку балансу і динамічної рівноваги;
- прискорення, розвитку швидко-силових якостей;
- тренування швидкості ніг, роботи ніг під час зміни темпу та напрямку, загального контролю над тілом;
- розвитку швидкості;
- розподілу центру ваги тіла під час зміни напрямку руху, точності бічних рухів; укріплення м'язів стопи та гомілки.

Сучасна інноваційна методика тренування в сфері фізичної культури і спорту для осіб різного віку та стану здоров'я – глайдинг.

ng (глайдинг) – це інноваційна методика, яка базується на використанні спеціальних дисків або ковзних платформ, що дозволяють виконувати рухи з мінімальним опором і навантаженням на суглоби. Основна ідея глайдингу полягає в ковзних рухах, які активізують стабілізаційні м'язи, сприяють покращенню балансу, рухливості, координації та сили, а також допомагають у відновленні після травм.

Глайдинг – це універсальний інструмент для занять фізичною культурою, що підходить:

- для людей будь-якого віку;
- для осіб із різним рівнем фізичної підготовки;
- для дітей, дорослих і людей похилого віку;
- для спортсменів і осіб з обмеженими функціональними можливостями;
- у рамках реабілітаційних і корекційних програм.

Методика активно застосовується у фітнес-центрах, реабілітаційних закладах, фізіотерапевтичних кабінетах, а також в освітніх установах, особливо в програмах фізичного виховання.

Глайдинг-тренування може мати різну спрямованість:

- силову;
- функціональну;

- корекційну (постави, м'язових дисбалансів);
- відновну (після травм, для осіб з малорухливим способом життя).

Особливо ефективним глайдинг є у групових заняттях, де формується високий рівень мотивації та залученості учасників.

Переваги тренувань із глайдинг-дисками:

- під час ковзальних рухів активізуються дрібні та глибокі м'язи-стабілізатори, що сприяє укріпленню опорно-рухового апарату, покращенню постави, стану хребта та суглобів;
- тренування характеризуються високим рівнем енерговитрат, що сприяє зниженню маси тіла, покращенню роботи серцево-судинної системи та підвищенню загальної витривалості;
- заняття не створюють ударного навантаження на суглоби, що робить їх більш щадними для опорно-рухової системи;
- регулярні вправи сприяють формуванню рельєфної мускулатури та покращенню силуету;
- глайдинг є ефективною альтернативою функціональним тренуванням із силовим обладнанням і демонструє подібні результати за меншої потреби в інвентарі.

Обмеження та недоліки:

- недотримання техніки виконання вправ або втрата рівноваги можуть призвести до травм;
- методика не рекомендована для осіб без належної фізичної підготовки; найбільш ефективною вона є для тренуваних осіб.

Таким чином, впровадження глайдингу як елемента фізкультурно-оздоровчих послуг дозволяє значно розширити спектр інноваційних підходів до фізичної активності, зробити заняття доступними, безпечними та ефективними для широкої аудиторії.

– інноваційна система функціонального тренування.

Procedos P9 – це сучасна тренувальна платформа, розроблена на основі фундаментальних знань про людську рухову активність. Система орієнтована на

широкий спектр користувачів, від новачків до професійних спортсменів, незалежно від віку чи рівня фізичної підготовки.

Її головна мета – підвищення ефективності тренувального процесу та рухового потенціалу клієнтів у всьому світі.

Спеціалізовані семінари озброюють фахівців у сфері здоров'я та фітнесу унікальними інструментами для вдосконалення рухових можливостей клієнтів. Програма побудована на принципах прикладної функціональної науки, що розроблена світовим лідером у сфері вивчення руху людини Gray Institute (США).

Система *Procedos* поєднує наукову обґрунтованість і практичну доступність, що дозволяє ефективно реалізовувати принцип «завдання – дія». Її просто зрозуміти, легко запам'ятати і ще легше інтегрувати в тренувальний процес.

Структура навчальної програми включає:

Базові принципи:

- концепція функціональної сфери;
- 10 параметрів оцінки руху;
- принцип «завдання – дія», як основа побудови вправ.

Модель програмування R3 (Restore, Reinforce, React):

- Restore – відновлення функціональних рухів;
- Reinforce – закріплення рухових патернів;
- React – розвиток швидкості та реакції через динамічні ігрові завдання.

Учасники навчання отримують інструменти, які дозволяють:

- відновлювати мобільність та функціональність тіла;
- підвищувати силу, витривалість та контроль над рухами;
- систематизувати та урізноманітнювати індивідуальні та групові тренування;

- будувати ефективні програми, спираючись на наукову базу й особисту креативність.

– це не просто платформа, це система, що дозволяє функціонувати просто, але з максимальною ефективністю.

Слід зазначити, що навчання фахівців із відповідною сертифікацією інструкторів-тренерів Basic 3D здійснює в Україні В.Сойніков.

На рис. 3.2 наведено платформи Procedos P9 Teacher Platform та Procedos

Рис. 3.2 Платформа Procedos P9 Teacher Platform та Procedos Platform 9

Платформа Procedos P9 червоного кольору розроблена для зручності тренерів. Розмітка на ній розташована таким чином, щоб тренер міг дзеркально демонструвати вправи обличчям до групи. Може використовуватись для швидкого навчання рухам як в групових, так і в індивідуальних сесіях.

аналогічна платформа для тренування.

Необхідно запропонувати впровадити платформи Procedos P9 Teacher Platform та Procedos Platform 9 Black Pro в центр надання фізкультурно-оздоровчих послуг.

Вартість Procedos Platform 9 Black Pro – 7100 грн.

Вартість навчання для тренера прив'язана до курсу \$ (349\$)

Курс \$ 41,79, тому навчання становить – 14500 грн.

У вартість навчання входить вартість платформи P9.

Отже, група Procedos має складатись з 10 учасників. Проведення занять планується 2 рази на тиждень, тобто 8 занять в місяць. Вартість 1 заняття буде становити 250 грн.

У табл. 3.1 наведено основні складові вартості проєкту впровадження

платформи Proceodos.

Таблиця 3.1

Основні складові елементи вартості проєкту впровадження
платформи Proceodos [56]

Найменування	Кількість, од.	Ціна за одиницю, грн.	Сума, грн.	Примітки
Навчання для тренера	1	14500	14500	-
Proceodos P9 Teacher Platform	1	7500	7500	Входить у вартість навчання тренера
Proceodos Platform 9 Black Pro		7100	71000	Для 10 осіб у групі
Разом інвестиції	x	x	85500	-

Дані табл. 3.1 свідчать, що основні складові елементи вартості проєкту впровадження платформи Proceodos становлять 85,5 тис. грн.

Визначимо місячний дохід від впровадження проєкту.

Місячний дохід буде становити:

20000 грн./міс.

Розрахуємо окупність проєкту.

О

к Окупність = $85500 / 20000 = 4,3$ місяця

у Тобто інвестиції в проєкт впровадження платформи Proceodos може повністю повернутись менш ніж за 5 місяців, після чого послуга почне приносити чистий прибуток.

і показує, скільки прибутку можна отримати від кожної вкладеної гривні.

Розрахуємо ефективність за формулою 3.2.

т

ь R

О

Ї Припустимо, за рік можна отримати від впровадження платформи Proceodos $20000 \times 12 = 240000$ грн. доходу.

џ

а

ф

Тоді ROI = $(240000 - 85500) / 85500 \times 100\% = 181\%$

Запишемо результати розрахунків у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Результати розрахунку ефективності проєкту впровадження
платформи ProceDOS

Показник	Значення
Окупність проєкту, міс.	
Річний дохід, тис. грн.	
ROI – рентабельність інвестицій, %	

Таким чином, впровадження платформи ProceDOS є фінансово доцільним, навіть за базового завантаження (8 занять/міс). Вартість окупується менш ніж за пів року, а потенційна річна прибутковість складає понад 181%.

Якщо підняти ціну до 280 – 300 грн. / заняття, або зробити 3 заняття/тиждень, тоді окупність настане швидше, а прибуток суттєво зросте.

Таким чином, впровадження інноваційних підходів та сучасних технологій у сфері фізкультурно-оздоровчих послуг сприяє значному підвищенню якості тренувального процесу, його безпеки, ефективності та доступності для широкого кола населення. Застосування функціонального обладнання нового покоління, інтерактивних платформ, методик прикладної функціональної науки дозволяє забезпечити індивідуалізований підхід до клієнта, стимулювати мотивацію до занять та адаптувати програми під різний рівень фізичної підготовки. Інновації виступають основним чинником розвитку галузі, орієнтованої на збереження здоров'я, профілактику захворювань та підвищення якості життя населення.

ВИСНОВКИ

Виконавши дослідження на тему: «Стан розвитку фізкультурно-оздоровчих послуг в Україні», було здійснено всебічний аналіз інституційного, організаційного, економічного та практичного аспектів функціонування цієї сфери. На основі вивчених статистичних даних, нормативно-правових документів та фактичного стану розвитку послуг зроблено такі узагальнення: Проаналізовано підходи вітчизняних і зарубіжних учених до трактування терміну «послуга», «фізкультурно-оздоровча діяльність», «фізкультурно-оздоровчі послуги», що дозволило глибше зрозуміти природу взаємодії між постачальником і споживачем послуг.

Розглянуто місце послуг у структурі спортивно-оздоровчої сфери, зокрема їхній зв'язок з фізкультурно-оздоровчою діяльністю, інфраструктурою та управлінням. Запропоновано власне визначення поняття «фізкультурно-оздоровчі послуги».

Досліджено класифікацію фізкультурно-спортивних послуг, яка дає змогу систематизувати їх за різними критеріями та враховувати багатогранність впливу на споживача й суспільство загалом.

Розглянуто основні нормативно-правові акти, що регулюють розвиток фізкультурно-оздоровчої сфери в Україні: Закон України «Про фізичну культуру і спорт», Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року, Постанова ВРУ «Про забезпечення сталого розвитку сфери фізичної культури і спорту в Україні в умовах децентралізації влади», Концепція Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2030 року тощо.

4. У 2022-2024 рр. забезпечення фізкультурно-оздоровчих послуг в Україні зазнало помітних змін. Внаслідок воєнних дій та пов'язаних із ними соціально-економічних викликів, відбулося скорочення матеріально-технічної бази у сфері фізичної культури. Зокрема, кількість закладів освіти, підприємств, установ та організацій, що здійснювали фізкультурно-оздоровчу діяльність, зменшилася на

2146 од.. Кількість центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» скоротилася на 41 од., а кількість спортивних споруд на 8750 од.

Водночас, попри скорочення інфраструктури, кількість осіб, охоплених фізкультурно-оздоровчою діяльністю, зросла на 2 млн. 637 тис. осіб, що демонструє підвищення інтересу населення до фізичної активності та здорового способу життя. Така тенденція пояснюється посиленням уваги до здоров'я в умовах війни, адаптацією установ до нових умов, а також активною участю приватного сектору.

Визначено, що у 2022-2024 рр. ринок фізкультурно-оздоровчих послуг в Україні демонстрував чітку тенденцію до зростання. Встановлено, що загальний обсяг реалізованих послуг збільшився майже втричі з 1,1 млрд. грн. у 2022 році до понад 3,1 млрд. грн. у 2024 році, що демонструє поступове відновлення попиту на тлі стабілізації соціально-економічної ситуації та зростання інтересу до активного й здорового способу життя.

З'ясовано, що обсяг послуг, реалізованих безпосередньо населенню, також зростав і сягнув 906,9 млн. грн. у 2024 році. Проте частка таких послуг у загальному обсязі залишалась відносно стабільною у межах 23-29%, що вказує на структурну сталість ринку, де переважну частину становлять послуги, надані через організації та установи.

Визначено, що фінансування фізкультурно-оздоровчої сфери в Україні у 2022-2024 рр. залишалось обмеженим у структурі загальних бюджетних витрат. Частка видатків на фізичну культуру і спорт у державному бюджеті коливалася в межах 0,3-0,4%, що свідчить про відносно низький пріоритет цієї сфери на загальнодержавному рівні. Основне навантаження лягало на місцеві бюджети, які у 2024 році забезпечили більше 60% усіх бюджетних витрат на фізичну культуру і спорт.

Встановлено, що структура фінансування переважно орієнтована на поточні видатки, тоді як капітальні видатки залишаються мінімальними.

Запропоновано низку практичних напрямів для вдосконалення державної політики. Зокрема, обґрунтовано необхідність підвищення частки фінансування

фізичної культури з місцевих бюджетів, що має стати основою стабільного розвитку інфраструктури на рівні громад. З метою збереження мотивації спортсменів та тренерів запропоновано відновлення та оптимізацію системи соціального забезпечення (стипендій, винагород тощо).

Окрему увагу приділено інтеграції фізичної активності в систему післявоєнної реабілітації, через створення спортивно-реабілітаційних центрів для ветеранів, ВПО та осіб із психологічними травмами. У контексті сучасних викликів запропоновано цифровізацію послуг (онлайн-платформи, електронний моніторинг активності), розвиток інклюзивних практик, популяризацію повсякденної фізичної активності як елемента здорового способу життя, а також залучення бізнесу до співфінансування спортивних ініціатив через механізми державно-приватного партнерства.

Запропоновано наступні сучасні технології в наданні фізкультурно-оздоровчих послуг: TRX (Total Resistance Exercises) – це інноваційна система тренувань із використанням власної ваги тіла та підвісних петель; Координаційна доріжка чи координаційні драбини; Сучасна інноваційна методика тренування в сфері фізичної культури і спорту для осіб різного віку та стану здоров'я – глайдинг; інноваційна система функціонального тренування – ProceDOS Platform.

Проведено розрахунок ефективності впровадження платформи ProceDOS та визначено, що впровадження ProceDOS Platform є фінансово доцільним за базового завантаження (8 занять/міс). Вартість окупається менш ніж за пів року, а потенційна річна прибутковість складає понад 181%. Вартість проекту – 85,5 тис. грн.

Отже, попри складну ситуацію у країні, галузь фізичної культури демонструє ознаки стійкості та здатності до адаптації. Для збереження і нарощення цього позитивного вектору необхідним є подальше оновлення інфраструктури, розвиток людського капіталу та розширення інклюзивних і доступних форматів оздоровчої діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми і перспективи розвитку фізичного виховання, спорту і туризму: колективна монографія / за заг. ред. Н. Є. Панегелової. Переяслав (Київ. обл.) : Домбровська Я. М., 2020. 436 с.
2. Винник Н. М. Сутність і зміст поняття спортивно-оздоровчої діяльності. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2016. IV (42). С. 45-49.
3. Державний комітет статистики України. Обсяг реалізованих послуг за видами економічної діяльності. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/posl/arh_orp_ved_24.html (дата звернення: 26.06.2025).
4. Дорофєєва Т. І. Зв'язок між якістю фізкультурно-спортивних послуг та станом організації, що їх надає. С. 57-78 URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/142/4172/8727-1?inline=1> (дата звернення: 28.03.2025).
5. Дорофєєва Т., Приходько В. Значення децентралізації для подальшого розвитку спорту в умовах України. *Слобожанський спортивний вісник*. 2020. Том 8. № 5 (79). С. 12-19
6. Електронний реєстр спортивних споруд України. URL: <https://sportsporudy.mms.gov.ua/sportivni-zakladi-ta-sporudi?&complex=1&region=2&district=61&locality=840150> (дата звернення: 23.07.2025).
7. Жуковський Є. І. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки, 2012. С. 40-43
8. Забаштанська Т. В. Діджиталізація маркетингових інструментів підприємств спортивнооздоровчої сфери. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 2(26). С. 115-123

9. Звіт із фізичної культури і спорту станом на 01.01.2023р. Форма №2-ФК. URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Fizychna_kultura/statustuka/2023/zvit-za-formoyu-2-fk-za-2022-rik.pdf (дата звернення: 10.06.2025).

10. Звіт із фізичної культури і спорту на 01.01.2024р.Форма №2-ФК. URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Fizychna_kultura/statustuka/2024/Звіт%20з%20фізичної%20культури%20і%20спорту%20за%202023%20рік.pdf (дата звернення: 10.06.2025).

11. Звіт із фізичної культури і спорту на 01.01.2025 р. Форма № 2-ФК. URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Fizychna_kultura/statustuka/2025/fkzvit2024.pdf (дата звернення: 13.06.2025).

12. Інноваційні технології фізичного виховання і спорту: навч. посіб. / Укладач: О. В. Юденко. К.: Національний університет оборони України, 2024. 360 с.

13. Калина М. С. Актуальні завдання державної політики України у сфері фізичної культури та спорту в умовах глобалізації та Євроінтеграції. *Інвестиції : практика та досвід*. 2016. № 21. С. 91-95

14. Кокарева С. Вплив споживчих властивостей фізкультурно-оздоровчих послуг на мотивацію тих, хто займається регулярним оздоровчим тренуванням. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : збірник наукових праць*.2015.№ 3 (31). С. 25-28

15. Кольчак В. А. Сучасний стан сфери фізичної культури і спорту в Україні. *Оlympicus : науковий журнал*. 2023. № 1. С. 30-36.

16. Коюда В.О. Сутність та змістовна характеристика послуги як бази управління. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 9. С.473-478

17. Леонова Ю. О., Бондар А. С. Управління ринком спортивно-оздоровчих послуг: проблеми та особливості. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 43. С. 189-195.

18. Марчук В. Г. Особливості маркетингу фізкультурно-оздоровчих послуг. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2009. № 3. С. 16-19.

19. Міністерство молоді та спорту. Статистична звітність. URL: <https://mms.gov.ua/fizichna-kultura/statistichna-zvitnist> (дата звернення: 11.07.2025).

20. Міністерство Фінансів України. Бюджет-2023: На фінансування розвитку фізкультури та спорту передбачено майже 4 млрд грн. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/biudzhet-2023_na_finansuvannia_rozvitku_fizkulturi_ta_sportu_peredbacheno_maizhe_4_mlr_d_grn-3851 (дата звернення: 16.07.2025).

21. Міністерство Фінансів України. Видатки Державного бюджету України за 2022-2024 рр. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/2024> (дата звернення: 10.07.2025).

22. Міністерство Фінансів України. Видатки зведеного бюджету за 2022-2024 рр. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/expense/2024> (дата звернення: 14.07.2025).

23. Міністерство Фінансів України. Інформація Міністерства фінансів України про виконання Державного бюджету України за 2023 рік. URL: https://mof.gov.ua/uk/budget_2023-582 (дата звернення: 19.07.2025).

24. Міністерство Фінансів України. Інформація Міністерства фінансів України про виконання Державного бюджету України за 2022 рік. URL: https://mof.gov.ua/uk/budget_2022-538 (дата звернення: 23.07.2025).

25. Наумко Ю. С., Самойленко Т. Г. Розвиток спортивної інфраструктури як дієвий інструмент провадження соціальної політики в регіоні. *Інфраструктура ринку*. 2019. №37. С 523-529.

26. Пономарьова М.С., Фоменко В.Є. Економічний механізм управління інноваційного розвитку спортивно-оздоровчої сфери. Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія «Економічні науки». 2020. № 4. Т. 2. С.214-238

27. Про внесення змін до деяких законів України щодо впорядкування державних соціальних стандартів та державних соціальних нормативів надання послуг у сфері фізичної культури і спорту: Закон України від 12.01.2023 № 2868-

IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2868-20#n18> (дата звернення: 21.03.2025).

28. Про забезпечення сталого розвитку сфери фізичної культури і спорту в Україні в умовах децентралізації влади: Постанова Верховної Ради України від 19.10.2016 № 1695-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1695-VIII#Text> (дата звернення: 25.03.2025).

29. Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2025 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.2017 № 115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/115-2017-п#n10> (дата звернення: 10.03.2025).

30. Про затвердження Концепції розвитку фізичної підготовки і спорту в системі Міністерства оборони України: Наказ Міноборони України від 28.12.2022 № 452. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0452322-22#Text> (дата звернення: 25.03.2025).

31. Про затвердження Положення про Міністерство молоді та спорту України: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2014-п#n87> (дата звернення: 16.03.2025).

32. Про затвердження Порядку проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.12.2015 № 1045. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-2015-п#Text> (дата звернення: 16.03.2025).

33. Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.11.2020 № 1089. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-п#Text> (дата звернення: 11.03.2025).

34. Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2025 № 525-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/525-2025-р#Text> (дата звернення: 19.07.2025).

35. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24.12.1993 р. № 3808-

XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text> (дата звернення: 10.03.2025).

36. Рибалко Л.М. Світовий досвід фізкультурно-оздоровчої діяльності у закладах вищої освіти. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури. Фізична культура і спорт: *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. 2019. Вип. 3К(110)19. С. 487-491

37. Рибалко Л.М. Фізкультурно-оздоровча діяльність як запорука здоров'язбереження. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. 2023. Вип. 3к(162). С. 343-347

38. Рибчич І. Організаційно-правові механізми управління системою надання фізкультурно-спортивних послуг у державі. *Ефективність державного управління : збірник наук. праць*. 2015. Вип. 42. С. 191-197.

39. Романенко С. С. Національні та регіональні орієнтири розвитку спортивно-оздоровчої діяльності. *Ефективна економіка*. 2022. № 6. С. 1-15.

40. Романенко С. С. Спортивно-оздоровча діяльність: сутність, класифікація та інструменти. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 5. Том 2. С.260-265

41. Романенко С. С. Стратегічні вектори розвитку спортивно-оздоровчої діяльності в умовах глобальних викликів: національні особливості та завдання управління : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. Одеса, 2022. 413 с.

42. Слово і діло. Скільки коштів на розвиток фізкультури та спорту витрачає Україна. URL: https://www.slovoidilo.ua/2025/04/14/infografika/ekonomika/skilky-koshtiv-rozvytok-fizkultury-ta-sportu-vytrachaye-ukrayina#google_vignette (дата звернення: 16.07.2025).

43. Стахів І. М. Регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг в Україні : автореф. дис. ... канд. екон. наук : [спец.] 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством»; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів,

2017. 20 с.

44. Стахів І.М. Класифікація спортивно-оздоровчих послуг в ринкових умовах. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2014. Вип. 33. Ч. 2. С. 107-110

45. Стахів І.М. Спортивно-оздоровча сфера як галузь економіки. *Економіка і регіон*. 2014. № 1 (44). С. 46-49.

46. Стегней М.І., Богатирьов К.О., Бошинда І.М. Роль спортивно-оздоровчої діяльності в умовах сталого розвитку. *Вісник ХНАУ ім. В. В. Докучаєва. Серія «Економічні науки»*. 2019. №4. Т. 1. С. 35-42.

47. Талан І.О., Колумбет О.М. Критерії та компоненти змісту фізкультурно-спортивних послуг. «Освітньо-інноваційна інтерактивна платформа «Підприємницькі ініціативи»: V Всеукраїнська наукова інтернет-конференція. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/15127/1/ОПР2019_P402-409.pdf (дата звернення: 25.03.2025).

48. Федоренко В. М., Гарлінська А. М., Шевчук Д. В., Солодовник О. В. Сучасні фізкультурно-оздоровчі технології як один із способів покращення викладання фізичного виховання. *Збірник наукових праць всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Здоров'я особи та суспільства: проблеми, виклики та перспективи»*. 08-09 квітня 2024 року. С. 57-64.

49. Цимбалюк І. Сталий розвиток спортивно-оздоровчої сфери регіону заради миру та безпеки : монографія / І. О. Цимбалюк, Н. В. Павліха, С. М. Цимбалюк. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 251 с.

50. Цимбалюк С.М. Стан та перспективи розвитку спортивно-оздоровчої сфери в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 4. Том 3. С.31-36

51. Цимбалюк С.М. Сутність та економічна роль спортивно-оздоровчої сфери регіону. *Економічний дискурс*. 2021. Вип. 1-2. С. 57-65.

52. Ціпов'яз А. Т., Бондаренко В. В. Організація і управління фізичною культурою і спортом: навч. посіб. Кременчук : КПК, 2019. 128 с.

53. Cihangiroglu Z., Deveci S. Healthy Life Style Behaviors and Related Influencing Factors of the Students of Elazig High School of Health Sciences of Firat University. *Firat Medical Journal*. 2011. № 1 6(2). P. 78 -83

54. Gronroos C. Service management and marketing. West Sussex: Textbook G. : Good fellow Publishers Ltd, 2004. 34 p.

55. Norman Ed.R. Service management. Strategy and leadership in Service Business: Textbook. N.Y., 2010. 59 p.

56. Procedos. Офіційна сторінка. URL: <https://www.procedos.com.ua> (дата звернення: 10.07.2025).